

УДК

А.В. БАЛЯН, доктор економічних наук, Віце-Президент НААН України
Г.В. СПАСЬКИЙ, доктор економічних наук, директор, Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЗАКАРПАТТЯ¹

Наукове обґрунтування й розробка теоретичних і практичних рекомендацій щодо підвищення функціонування сільськогосподарських підприємств на основі їх інноваційного розвитку, що сприятиме оптимізації параметрів і структури виробничих систем.

Найвагоміша проблема регіональних аграрних підприємств є обмеженість джерел фінансування інноваційних технологій переважно власними фінансовими ресурсами, тоді як державна підтримка й бюджетне фінансування запровадження інноваційних технологій залишаються на низькому рівні.

В умовах ринкових відносин постійно виникає потреба у розробці й застосуванні у сільськогосподарському виробництві досконалих організаційно-економічних механізмів, нових форм і методів організації, які повинні забезпечувати підвищення його ефективності. Це можливо досягти за рахунок оптимального використання системи чинників, серед яких чільне місце займає інноваційний процес. Інновації в агропромисловому виробництві - це, насамперед, нові сорти рослин, породи тварин та кроси птиці, нові добрива й засоби захисту рослин і тварин, сучасна техніка, нові методи профілактики та лікування тварин, технології, форми організації та фінансування виробництва, підходи до підготовки кадрів тощо.

Інноваційна діяльність, регіональні аграрні підприємства, оптимізація параметрів, економічна ефективність виробництва, трансформація, транзитологія, інноваційний розвиток.

Постановка проблеми. У розвинутих країнах світу, саме інноваційна діяльність в аграрному секторі, спрямована на розробку і впровадження ефективних інноваційних технологій, є ключовою детермінантою формування конкурентоспроможності. Нагальною потребою стає побудова ефективних механізмів стимулювання й розвитку інноваційних процесів, що орієнтовані на комерціалізацію результатів

наукових та прикладних досліджень і розробок в аграрному секторі регіону.

Необхідно відмітити, що останнім часом зросла актуальність і значимість досліджень, присвячених вивченню інструментів стимулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі, у тому числі й за рахунок державної підтримки та фінансування аграрних інновацій. Нині в аграрному секторі стає неможливим розширене відтворення без присутності в ньому фактора науки, а економічний розвиток сільськогосподарських та переобних підприємств набув інноваційного характеру. Найбільша проблема це стимулювання інноваційної діяльності, раціональне фінансування інноваційних програм в аграрному секторі, що потребує відповідних досліджень.

Інновації в аграрному секторі формують основу для забезпечення темпів та якості нарощування виробничого потенціалу області та підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішніх продовольчих ринках.

Вивчення проблеми знайшло відображення в наукових працях іноземних вчених: У. Петті, Дж. Сакса, П.А. Самуельсона. Різні аспекти функціонування сільськогосподарських підприємств вивчали вітчизняні науковці: Г.І. Башнянин, І.О.Галиця, Н. І. Гражевська, А.І. Гордійчук, И.И. Дискин, І.Б. Жилияев, В.І. Трегобчук, М.Й. Малік, В.Г. Чабан, П.Т. Саблук та багато інших.

Поряд із тим питання впливу інноваційного розвитку галузей рослинництва і тваринництва та підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств ще недостатньо вивчені та потребують подальших ґрунтовних досліджень.

Мета і завдання полягає в науковому обґрунтуванні й розробці теоретичних і практичних рекомендацій щодо підвищення функціонування сільськогосподарських підприємств на основі їх інноваційного розвитку, що сприятиме оптимізації параметрів і структури виробничих систем.

Результати дослідження. Кризові процеси, які супроводжують функціонування регіонального аграрного сектору, зумовлюють зниження рівня інвестиційної активності сільськогосподарських товаровиробників, призупинення відтворювального циклу в галузі, втрату можливостей науково-технічного розвитку, зниження значень основних показників інноваційної діяльності. Внаслідок зазначених причин і негативних тенденцій має місце системне технологічне відставання від регіонів прикордонних країн, зниження конкурентоспроможності аграрного сектору Закарпаття. В загальному обсязі реалізованої продукції українського виробництва тільки 6,5% мають ознаки інноваційності, а у Євросоюзі 60%.

Найвагоміша проблема регіональних аграрних підприємств є обмеженість джерел фінансування інноваційних технологій переважно власними фінансовими ресурсами, тоді як державна підтримка й бюджетне

фінансування запровадження інноваційних технологій залишаються на низькому рівні у структурі джерел фінансування інновацій за 2000-2015 рр. левову частку (65%) мають власні кошти сільськогосподарських підприємств. Натомість частка коштів державного бюджету в інноваційних процесах є найменшою - 1,7%. У контексті дослідження видів і форм підтримки інноваційної діяльності аграрних підприємств Закарпаття за рахунок бюджетних коштів слід зазначити, що інновації є продуктом науково-технічних та інших досліджень. тому визначальним для розвитку регіональної економіки, окремих її секторів і суб'єктів господарювання є стан фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР).

Дослідженнями встановлено, що головним фінансовим інструментом політики стимулювання інноваційного розвитку є використання коштів державного бюджету, а основним показником, що визначає рівень відповідності наці завданням інноваційного розвитку регіональної економіки, є наукоємність регіонального валового продукту (РВП) - частка державних видатків на НДДКР у РВП. Загальноприйнятою величиною, при досягненні якої починається інноваційний процес із позитивними економічними результатами, вважається 1,7% РВП.

Іншою проблемою залишається неефективне держане фінансування інноваційних процесів в аграрній галузі, з огляду на недосконалу структуру цього фінансування.

В умовах ринкових відносин постійно виникає потреба у розробці й застосуванні у сільськогосподарському виробництві досконалих організаційно-економічних механізмів, нових форм і методів організації, які повинні забезпечувати підвищення його ефективності. Це можливо досягти за рахунок оптимального використання системи чинників, серед яких чільне місце займає інноваційний процес. Інновації в агропромисловому виробництві - це, насамперед, нові сорти рослин, породи тварин та кроси птиці, нові добрива й засоби захисту рослин і тварин, сучасна техніка, нові методи профілактики та лікування тварин, технології, форми організації та фінансування виробництва, підходи до підготовки кадрів тощо[11].

У сільськогосподарських підприємствах Закарпаття частка виробленої ними валової продукції менша, ніж у господарствах населення, і протягом 2006-2015 рр. зросла з 4,6 до 7,6% при її загальному зростанні на 9,5%.

У 2015р. усі аграрні формування Закарпатської області у підсумку отримали лише 233,1 млн грн прибутку, що свідчить про низько прибуткове та збиткове виробництво сільськогосподарської продукції у переважній більшості підприємств (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка економічної ефективності виробництва основних видів продукції в сільськогосподарських підприємствах Закарпаття

Показник									2015
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2013	2015	р. у % до 2006 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Зернові</i>									
Виробництво, тис. т	58,3	69,1	75,5	61,3	34,2	55,1	76,7	81,3	139,4
Урожайність, т/га	3,5	2,6	3,7	3,6	3,3	3,9	3,9	3,7	107,1
Собівартість 1т, грн	436,0	578,8	728,9	759,8	784,7	805,7	866,9	896,2	у 2,1 р.
Середня ціна реалізації 1т, грн	433,1	536,7	849,8	872,1	857,6	911,6	1123,1	1422,1	у 3,3 р.
Прибуток(+), збиток(-) на 1 га, грн	-4,7	-64,1	167,4	-19,0	-171,5	76,4	134,7	156,7	х
Рівень рентабельності(+), збитковості(-), %	-0,7	-7,3	6,7	-4,1	-21,1	2,6	8,9	11,6	х
<i>Виноград</i>									
Виробництво, тис. т	25,0	21,4	21,4	18,9	20,3	20,8	29,0	27,2	108,8
Урожайність, т/га	61,6	50,8	52,1	45,7	51,7	67,9	78,7	73,9	119,9
Собівартість 1т, грн	26122	28111	31236	33897	36778	35123	33245	35677	136,6
Середня ціна реалізації 1т, грн	28888	30456	3456	35466	39676	38777	39456	41345	143,1
Прибуток (+), збиток (-) на 1 га, тис. грн	101,9	88,8	91,4	84,3	98,5	125,8	176,5	155,4	152,5
Рівень рентабельності(+), збитковості(-), %	20,3	18,9	17,3	16,1	15,4	23,4	54,3	45,7	у 2,25р
<i>Молоко</i>									
Виробництво, тис. т	7,2	6,6	5,7	6,5	6,0	2,6	4,9	3,5	48,6
Надій на корову, кг	2027	2066	1985	2609	2465	2554	2345	2284	112,7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Собівартість 1т, грн	1189,9	1202,5	1574,2	1798,0	1859,3	1955,1	1989,5	2010,1	177,3
Середня ціна реалізації 1т, грн	940,2	940,4	1408,7	1661,0	1579,0	1722,1	1861,8	1979,3	у 2,1 р
Прибуток(+), збиток(-) на 1 га, грн	- 4,1	- 8,9	- 6,4	- 3,6	-17,5	-1,9	2,7	5,6	х
Рівень рента- бельності (+), збитковості (-), %	- 1,4	- 3,8	-2,6	-1,2	-8,0	- 3,2	-1,1	-0,3	х
<i>Свинина</i>									
Виробництво, тис. т	0,7	1,3	1,2	1,3	1,5	2,3	0,6	0,1	14,3
Середньодо- бовий приріст,г	374	376	384	404	405	388	351	310	82,9
Собівартість 1т, грн	6790,1	7902,6	8174,2	10498,0	11597,4	13456,1	14222,1	15444,1	у 2,3 р.
Середня ціна реалізації 1т, грн	5346,6	4344,2	4899,4	7988,7	7866,5	8856,3	9123,2	9776,4	182,8
Прибуток (+), збиток (-) на 1 га, грн	-199,7	-456,6	-712,3	-500,5	- 911,1	1023,3	1122,2	1333,4	х
Рівень рента- бельності (+), збитковості (-), %	-2,3	-7,7	-8,5	-7,3	-9,7	-5,3	-3,2	-1,2	х

Джерело: Статистичний щорічник Закарпаття за 2015р. Головне управління статистики у Закарпатській області. Ужгород 2016р.[9]

Аналіз динаміки рівня рентабельності виробництва основних видів сільськогосподарської продукції в аграрних формуваннях регіону свідчать про, що рентабельнішою є продукція рослинництва. Більшу частину прибутку підприємства одержують від реалізації зерна та вина, зростання попиту на які останніми роками зумовило підвищення цін на дану продукцію. основними видами продукції тваринництва, від реалізації яких сільськогосподарські підприємства одержують прибуток, а молоко і м'ясо великої рогатої худоби.

Протягом 2006-2015рр. виробництво молока було рентабельним і лише у 2010р. - збитковим.

Причинами збитковості виробництва продукції є низький рівень інтенсифікації виробництва, використання застарілих технологій вирощування сільськогосподарських культур і утримання тварин, неможливість впровадження інноваційних заходів через низький рівень

фінансового та кредитного забезпечення. Якщо в 2006 р. у сільськогосподарських підприємствах регіону налічувалося 1,6 тис. шт., то у 2015-му - лише 0,4 тис. шт. Кількість зернозбиральних комбайнів за цей період зменшилася з 498 шт. до 74 шт.

За 2015р всіма категоріями господарств вироблено 53,2 тис. т м'яса в живій масі, 358,1 тис. т молока, 339,9 млн шт. яєць. Виробництво м'яса та молока скоротилось відповідно на 10,9 і 12,6%, тоді як яєць, навпаки, зросло на 0,2%. У господарствах населення реалізація худоби худоби і птиці на забій та виробництво молока зменшилося - відповідно на 10,4 і 12,4, яєць – зросло на 0,3%. Сільськогосподарські підприємства виростили 2,7 тис. т худоби і птиці, що на 0,7 тис.т, або на 20,6% менше, ніж торік. Із них 2,6 тис. т або 96,3% загального обсягу, становить свинина.

Сільськогосподарські підприємства реалізували на забій 2,7 тис. т худоби й птиці в живій масі, надоїли 3,5 тис.т молока, одержали 0,8 млн шт яєць. Порівняно з відповідним періодом минулого року виробництво м'яса, молока та яєць скоротилось відповідно на 20,6, 28,6 і 27,3%.

Середньорічний надій молока, із розрахунку на середнє поголів'я корів молочного стада, становив у сільськогосподарських підприємствах 2284 кг, що на 61 кг менше минулорічного.

Станом на 1 січня 2016р. в усіх категоріях господарств утримували 127,7 тис. гол. великої рогатої худоби, в тому числі 91,1 тис. гол корів; 274,9 тис. гол. свиней, 145,4 тис. гол овець і кіз і 3,3 млн гол птиці. В господарствах населення поголів'я великої рогатої худоби і птиці зменшилося – відповідно на 3,1 і 2,0%, свиней і овець на 2,3 та на 3,3%. У сільськогосподарських підприємствах поголів'я великої рогатої худоби скоротилося на 0,4 тис гол (на 11,8%), свиней - дещо зросли на 0,5 тис. гол. (на 1,8%), птиці збільшилось - у 3,5 рази на 133,4 тис. гол.

На 1 січня 2016р. сільськогосподарські підприємства 51,2 тис. т кормів усіх видів у перерахунку на кормові одиниці (на 3,2% менше), в тому числі концентрованих 29,9 тис. т, що на 5,3% менше минулорічного показника. З розрахунку на умовну голову припадало по 6,3ц кормів проти 6,5ц, у тому числі концентрованих - 2,9ц к. од. проти 3,1 ц торік.

Дослідженнями встановлено, що досягнутий рівень ефективності сільськогосподарського виробництва є недостатнім для забезпечення розширеного відтворення і потребує подальшого розвитку з залученням додаткових інвестицій та інноваційних рішень.

Основними напрямками збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва і тваринництва, поліпшення її якості та підвищення окупності витрат є удосконалення системи землеробства, пошук шляхів зниження енерговитрат, впровадження ефективних ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур та утримання тварин[14].

За результатами дослідження для сфери аграрного сектору економіки Закарпаття, важливого значення набуває поширення інноваційних процесів у діяльності сільськогосподарських підприємств,

адже їхнє відставання за показниками інноваційного розвитку від іноземних конкурентів зумовлює розрив у показниках ефективності - врожайності, продуктивності праці, ефективності використання земельних ресурсів тощо. А, найголовнішою проблемою лишається брак фінансових ресурсів у підприємств, яка загострюється через обмежене бюджетне фінансування інноваційних процесів в аграрній галузі Закарпаття.

Економічний розвиток у довгостроковому періоді усіх рівнів господарювання здебільшого залежить не стільки від екстенсивних, скільки від інтенсивних факторів економічного зростання, що забезпечуються активним освоєнням найбільш прогресивних досягнень як науки, техніки, технології, так і впровадження передового зарубіжного досвіду у науковій та інноваційній діяльності [7].

Деякі науковці при дослідженні інноваційного розвитку зазначали різницю між трактуванням розвитку із філософських та економічних позицій [10]. На нашу думку, категорія розвитку складна, багатогранна, складноструктурована, тому дуже важливо розуміти сутність всіх її елементів для правильного розуміння всіх процесів, які в ній відбуваються, їх підпорядкування та взаємозв'язок, що можна зробити розглядаючи її як ціле з філософсько-економічних поглядів.

Для реалізації нашого дослідження важливо визначити місце трансформації в процесі розвитку. Тому наступним кроком дослідимо сутність категорії «трансформація».

В даний час є два підходи до транзитології в західних університетах: у США її вивчають зазвичай як окремі теми в курсах макроекономіки (наприклад, Гарвард). А в багатьох французьких університетах викладається окремий курс теорія трансформацій, який дає можливість представити логіку і закономірності системних соціально-економічних зрушень [12]. Вочевидь, таке розходження пов'язане з домінуванням в американських університетах неокласичного «мейнстріму» і поширенням у Франції різних напрямків інституціоналізму та еволюційної економічної теорії. Деякі автори вважають, що загальної теорії трансформації не існує, а є лише окремі корисні інструменти аналізу окремих проблем.

Як зазначає автор [5], це пов'язано, по-перше, з тим, що процес переходу від планової до ринкової економіки має сильну специфіку за країнами, яка визначається тривалістю і особливостями соціалістичного періоду і політичною ситуацією в кожній з країн. По-друге, перехідна економіка, на відміну як від ринкової, так і від централізованої, не представляє собою закінчену рівноважну систему з сильними стійкими закономірностями. Дуже багато залежить від людей, що здійснюють реформи, їх освіченості та досвіду в державному управлінні.

Аналіз публікацій показав, що питанню розкриття сутності трансформації приділено недостатньо. В роботі [4] трансформація трактується як взаємностимулюючі зміни моделей соціальної дії, з одного боку, та функціонування соціальних інститутів, пов'язаних з наміром,

цілеспрямованим впливом номінальних установок (формальні норми, процедури або правила) – з іншого. Таке визначення носить цілком слушний характер для «соціальної трансформації» і розкриває її сутність з позиції інституціональної теорії.

Інший підхід можна зустріти в роботі [6], де у загальному розумінні трансформація є стадією розвитку будь-якої економічної системи, пов'язаної з її перетвореннями, видозмінами. У значенні вона описує кінцевий стан розвитку, реорганізацію цілісної системи шляхом імплементації її як елемент а в систему вищого рівня розвитку. На нашу думку, розвиток – це постійний безкінечний процес, що існує в просторі і часі, а трансформація є формою зміни, що має завершений вигляд якісного цільового перетворення об'єкта в процесі його економічного розвитку.

На сьогодні трансформаційні процеси досліджуються багатьма науковцями і більшість їх робіт має спрямування на дослідження трансформації економічної системи. Так, соціально-економічна трансформація – це процес поступового екстенсивного та інтенсивного цільового перетворення однієї системи на іншу, що супроводжується становленням нової якості системи [3]. Не зовсім зрозуміло, чому автор в назві наголошує на соціальному аспекті, але зовсім не розкриває його сутність. В роботі [2] автор доводить, що сутністю трансформації економічної системне її якісні перетворення, які можливо структурувати за глибиною (збагачення природи економічної системи чи перехід до її нової якості); за інтенсивністю (швидкі, переважно якісні, чи повільні, переважно кількісні, зміни); за характером (еволюційні чи революційні зміни); за спрямованістю (прогресивні, регресивні, циклічні, інверсійні зміни); захопленням елементів системи (часткові або загальносистемні зміни).

Економічний розвиток – це завжди в більшому або меншому ступені (в залежності від ряду чинників: етапів розвитку в часі, форм, процесів, характеру змін) сукупність змін у всіх складових економічного розвитку як цілого з філософсько-економічних поглядів.

Всі зміни у їх єдності та взаємозв'язку, а не як поодинокі явища в економічному розвитку є джерелом і генезисом прогресивності такого розвитку. Зміни в суспільстві і економічному розвитку відбуваються під дією об'єктивних економічних законів і одночасно суспільного чинника.

Рівень панування суспільством об'єктивних економічних законів і їх практичного опанування визначає рівень перетворення, рівень впливу і рівень дії суб'єктивного фактору (цілеспрямованої дії інтелектуального капіталу) [8].

Зміни в розвитку суспільства, які представляють їх певну сукупність та пронизані змістом і ціллію в певному напрямку, мають строгу логіку в складі, структурі і етапах перетворення з загальнотеоретичних позицій представляють собою таку категорію як «трансформація». Якщо такі зміни пов'язані з економічним розвитком суспільства, то це категорія «економічна трансформація».

На наш погляд, економічна трансформація – це об'єктивна економічна категорія, яка пов'язана з дією об'єктивних економічних законів, діалектикою їх пізнання і застосовується суспільством в своїх цілях, є динамічним процесом, виступає складовою економічного розвитку суспільства і характеризує сукупність усвідомлених взаємопов'язаних змін в певному напрямі і під певну мету. Таким чином, економічна трансформація – це процес, який відбувається в межах економічного розвитку, є його складовою і має певну мету.

В економічному розвитку можуть відбуватися одночасно різні економічні трансформації. Ці трансформації напряму не залежать одна від іншої, але опосередковано, як процеси, вони впливають один на одного.

Економічна трансформація є невід'ємною частиною не тільки економічного розвитку, а й інноваційного розвитку суспільства.

Під інноваційним розвитком І. Галиця розуміє розвиток інноваційних систем та пояснює її так: «Інноваційна система – це упорядкована сукупність елементів, що має ієрархію та структуру і спрямована на генерування і впровадження інновацій. Інноваційні системи, – зазначає автор, – можуть існувати на різних рівнях: підприємства, корпорація, галузі народного господарства» [1].

Також учений поділяє інноваційний розвиток на прогресивний та регресивний. «Прогресивний інноваційний розвиток – це незворотня, спрямована та закономірна зміна інноваційної системи, котра призводить до підвищення її якісного стану». Регресивний розвиток науковець розглядає як «незворотню, спрямовану та закономірну зміну інноваційної системи, яка призводить до більш низького її якісного стану в порівнянні з попереднім» [13].

З нашого погляду, інноваційний розвиток – це зміни. І трансформація – це зміни. Однак між ними є відмінність.

Інноваційний розвиток – безмежна величина, існує як постійний процес в просторі і часі, а трансформація – має межу в просторі і часі, її цілі, завдання і час мають більш менш чітку установку. А інноваційний розвиток відбувається як складова економічного розвитку суспільства.

Висновки. В результаті дослідження розвитку з філософсько-економічних позицій визначено його природу та місце трансформації в процесі розвитку. На основі діалектичного пізнання розвитку та об'єктивної дії економічних законів, обґрунтовано сутність економічної трансформації – як об'єктивної економічної категорії, яка пов'язана з дією об'єктивних економічних законів, діалектикою їх пізнання і застосовується суспільством в своїх цілях, є динамічним процесом, виступає складовою економічного розвитку суспільства і характеризує сукупність усвідомлених взаємопов'язаних змін в певному напрямі і під певну мету. Економічна трансформація – це процес, який відбувається в межах економічного розвитку, є його складовою і має певну мету. Встановлено, що в економічному розвитку можуть відбуватися одночасно різні економічні трансформації. Ці трансформації напряму не залежать

одна від іншої, але опосередковано, як процеси, вони впливають один на одного. Доведено, що економічна трансформація є невід'ємною частиною не тільки економічного розвитку, а й інноваційного розвитку суспільства.

Основна проблема реалізації інноваційної стратегії підвищення якісного функціонування сільськогосподарських підприємств полягає в тому, що темпи розвитку та структура сектору аграрних досліджень і розробок не повною мірою відповідають потребам сільського господарства й постійно зростаючому попиту на передові технології з боку окремих елементів підприємницького сектора. Водночас пропонувані наукові результати не знаходять застосування з причини незбалансованості інноваційної системи, а також унаслідок загальної низької сприйнятливості до інновацій підприємницького сектору, невисокої його прибутковості.

Цілком очевидно, що у розв'язанні даних проблем активну роль повинна відіграти держава, розробляючи комплексну програму інноваційного розвитку галузі, визначаючи пріоритети та встановлюючи систему заходів прямого й непрямого регулювання.

В умовах обмеженості фінансових ресурсів в аграрних формуваннях виникає питання черговості запровадження інноваційних заходів. Для розв'язання цієї проблеми пропонується оптимізувати виробничу структуру підприємства, яка дає можливість застосувати системний підхід до оцінки ефективності інноваційних заходів, прогнозувати варіативні ситуації розвитку аграрних формувань і визначати оптимальні параметри їх виробничих систем. За такого підходу інноваційні проекти розглядаються як параметри виробничої структури підприємства.

Отже основними напрямками інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, що сприятимуть підвищенню їх економічної ефективності, є:

- технологічні – розробка і впровадження якісно нових технологій виробництва та зберігання сільськогосподарської продукції, що характеризують максимально корисним результатом; удосконалення технологічних процесів із метою скорочення тривалості виробничого циклу переробки сільськогосподарської сировини при забезпеченні необхідної якості продукції; розробка і впровадження власних пакувальних ліній, що відповідають технологічній специфіці вироблених продуктів; удосконалення тари, упаковки і способів перевезень;

- асортиментні – розробка й виробництво екологічно безпечних продуктів масового споживання; підвищення споживчих якостей продукції; проходження сертифікації та стандартизації продукції;

- маркетингові – кон'юнктурні дослідження ринків збуту й виявлення нових споживчих сегментів, пошук і формування інформаційних баз даних про ринкове середовище й споживчі властивості товарів конкуруючих підприємств, пошуки партнерів по запровадженню та фінансуванню інноваційних проектів;

□ інфраструктурні – формування інституційних структур, що охоплюють весь цикл інноваційного супроводу виробничої діяльності від генерації нових науково-технічних ідей і їх відпрацювання до випуску й реалізації наукоємної продукції.

Бібліографічний список

1. Галиця І.О. Що ж таке інноваційний розвиток? // Економіка та держава. – 2003. – № 10. – С. 32-33.
2. Гражевська Н.І. Трансформація економічних систем в умовах глобалізації : автореф. дис. ... д-раекон. наук: 08.00.01 / Н.І. Гражевська; Київ. нац. ун-тім. Т. Шевченка. – К., 2009. – 39 с. – укр.
3. Гордійчук А.І. Теоретичні основи інноваційного розвитку аграрної сфери / А.І. Гордійчук // Науковий вісник НАУ. - 2008. -Вип. 131. - С. 77-80.
4. Дискин И. И.Российская модель социальной трансформации// Proect Contra. – 1999. – Т. 4. – № 3. – Лето. – С. 5-40.
5. Жилияев І.Б. Регіональні трансформаційні соціально-економічні системи в умовах платіжної кризи: автореф. дис. ...д-раекон. наук: 08.00.05 / І.Б. Жилияев; Харків. Харківська нац. академія міського господарства. – Х., 2007. – 28 с. – укр.
6. Економічні системи: монографія. – Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г.І. Башняніна. – Л. : Вид-во Львів. комерц. акад, 2006. – 484 с.
7. Малик М.Й. Мотивація виробничої діяльності в аграрній сфері економіки. К.: ІАЕ УААН, 1995. -177с.
8. Саблук П.Т. Структурно-інноваційні зрушення в аграрному секторі України як фактор його соціально-економічного зростання П.Т. Саблук // економіка АПК. - 2004. - №6. - С. 3-8.
9. Статистичний щорічник Закарпаття за 2015р. Ужгород 2016р.
10. Трегобчук В. М. Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми / В. Трегобчук // Економіка України. -2006. -№2. -С. 4-12.
11. Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора / В.Г. Чабан // Економіка АПК. - 2006. - №7. - С. 68-72.
12. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения // Петті В., Смит А., Рикардо Д. Антологія економічної класики. - М.: "Економ-ключ",1973. - С. 397-473.
13. Дж. Сакс. Економіка перехідного періоду (Уроки для України) / Д.Сакс. О. Пивоварський; [пер. з англ. і ред. О. Пивоварського] . - К.: Основи, 1996.
14. Семуельсон П.А., Нордгауз В.Д. Мікроекономіка.: Пер. з англ. - К., 1998.

Одержано редколегією 15.10.2016 р.

А.В. БАЛЯН, Г.В. СПАСКИЙ

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В РАЗВИТИИ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЗАКАРПАТЬЯ

Научное обоснование и разработка теоретических и практических рекомендаций по повышению функционирования сельскохозяйственных предприятий на основе их инновационного развития, что будет способствовать оптимизации параметров и структуры производственных систем.

В условиях рыночных отношений постоянно возникает потребность в разработке и применении в сельскохозяйственном производстве совершенных организационно-экономических механизмов, новых форм и методов организации, которые должны обеспечивать повышение его эффективности. Это возможно достичь за счет оптимального использования системы факторов, среди которых главное место занимает инновационный процесс. Инновации в агропромышленном производстве - это, прежде всего, новые сорта растений, породы животных и кроссы птицы, новые удобрения и средства защиты растений и животных, современная техника, новые методы профилактики и лечения животных, технологии, формы организации и финансирования производства, подходы к подготовке кадров тому подобное.

A. BALYAN, G. SPASKYY

INNOVATIVE ACTIVITY IN THE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF TRANSCARPATHIAN REGION

Scientific grounding and elaboration of the theoretical and practical recommendations as to increase of functioning of agricultural enterprises on the basis of their innovative development, which will contribute to the optimizing of parameters and structure of productive systems.

In the conditions of the market relations there constantly appears the need in elaboration and use in the agricultural production of the advanced organizing economic mechanisms, new forms and methods of organization, which should provide the increase of their efficiency. This is possible to reach at the expense of the optimal use of system of factors, among which the prominent place takes the innovative process. Innovations in the agro industrial production – are first of all new types of plants, animal breeds, cross hybridization of birds, new fertilizers, and means of plants and animals protection, modern technics, new methods of prophylaxis and treating the animals, technologies , forms of organization and financing the production , approaches to the personnel training and so on.